

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. izr. tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztárhoz VI., Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

TARTALOM: A zsidó iskolák pusztulása. Irta: —d. — Leánynevelésünk. Irta: Neumann Vilmos — Szemle. — Egyesületi élet. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek.

A zsidó iskolák pusztulása.

Évek óta szóval és írásban kesergünk a zsidó iskola pusztulása felett. Nem mulik el közgyűlés vagy körülés, hogy panaszló szavunk újra fel ne hangozzék. Értesítőknek utolsó évfolyamaiban pedig többször is visszatértünk e kérdés megbeszélésére, kutatva az okokat, új meg új mentőeszközöket keresve. Nincs is fontosabb kérdése a zsidó tanügynek, a zsidó felekezetnek, mint ez a fájó kérdés.

A zsidó iskola ma nehezebb és felelősségteljesebb hivatást tölt be, mint valaha. Felekezetünk fennállása, jövője majdnem teljesen az ő vállain nyugszik. A vallási közönyösség, a felekezeti visszavonás e szomorú idejében a zsidó iskola feladata a gondjaira bizott jövő nemzedékkel e pusztító közönyösséget megtörni és felekezetünk ősrégi tradícióit bennük új életre kelteni. Feladata oly hitbuzgó, áldozatrakész nemzedéket nevelni, mely hitközségi életünket a tétlenségből felrázza, felekezetünk egységét újra megteremtse és hithűségével és a zsidó vallás magasztos eszméivel a felekezeti életet hazánkban felvirágoztassa.

Nehéz, de magasztos feladat ez, mely annál nehezebbé válik, mert e feladat megvalósításában majdnem egyedül, segítség nélkül maradt a zsidó iskola.

A szülői ház, a család, mely minden iskola működésének leghatalmasabb segítője, e téren — ritka kivétellel — majdnem teljesen magára hagyta a zsidó iskolát. És még így is sikerrel küzdene meg a zsidó tanítóság a tornyosuló akadályokkal és lángoló lelkesedéssel és magasztos hivatása iránti szeretettel igyekeznék e fontos, felekezetünk létét mélyen érintő feladatokat megvalósítani, pótolva a család, az egész zsidó társadalom hibáit.

De a legnagyobb bajjal, a mindent gátló és megsemmisítő vészszel szemben mintha tehetetlenül állanánk. „Rövid nyolc év alatt — 1892-től 1900-ig — nem kevesebb, mint 64 iskolát veszítettünk“, így keséreg Adler Simon kartársunk lapunk múlt számában évről-évre ismétlődő, a miniszteri

jelentést megvilágító cikkében. És a statisztika e megdöbbentő száma túlkiabálja panaszló jajszavunkat; fájóbb e tény egyszerű registrálása minden hatásos szónoklatnál és ostorozó vezércikknél. Az iskolák 11%-a bezárja nyolc év alatt kapuit oly időben, midőn minden áron újakat kellene teremtenünk, midőn a meglevők sem elégségesek, midőn felekezetünk, hitközségeink legfontosabb feladata volna a zsidó iskolát megerősíteni és ott, a hol még nincs, a legnagyobb áldozatok árán is felekezeti iskolát létesíteni. Ime, ez teszi a bajt végzetessé! A kor és a viszonyok olyanok, hogy egyedül a zsidó iskola mentheti meg felekezetünk jövőjét, ez leghatalmasabb fegyvere a zsidóságnak fennállása további biztosításához, ez volna hivatva ma nemcsak az iskola, hanem a család, a község, az egész zsidó társadalom feladatait megvalósítani: és a kor áramlata épen e leghatalmasabb fegyvert támadja meg legerősebben, ezt akarja legelőbb is kiragadni a küzdők kezéből; pusztul a zsidó iskola, feltarthatlanul pusztul.

De a fentebb említett cikk megdönthetlen érvekkel azt is bizonyítja, hogy a „zsidó iskolák megszüntetésének oka csaknem kizárólag pénzkérdés.“ A zsidó iskoláknak hazánkban — igen csekély kivétellel — nincs iskola-alapjuk. Fenntartásuk a hitközség tagjainak áldozatkészségétől függ. Minthogy pedig épen a zsidó iskolák fenntartási költsége a viszonyoknál fogva relative is igen nagy, jóval nagyobb a többi iskolák fenntartási költségénél, ez áldozatok erősen terhelik amugy is megterhelt és legtöbbször szegényedő községeinket. És e nagy áldozatokkal szemben az állam nevetéses csekély összeggel istápolja ideig-óráig a zsidó iskolákat. Hitfeleink, kiket az évek óta dúló gazdasági válság leginkább sújtott, kikben a létért való súlyos küzdelem és az idők mostohasága a vagyoni képességet, a vallási közönyösség pedig az áldozatra való készséget törte meg, elviselhetetlennek látják e nehéz terheket és kénytelenségből vagy meggondolatlanságból, tudatlanságból vagy könnyelműségből adják fel a jobb jövő zálogát, felekezeti életünk küzdelmeinek biztos várát: a zsidó iskolát.

Egyesületünk e bajjal szemben minden időben csekély erejének teljével küzdött. De sajna, ily vésszel szemben a magyar zsidó tanítószó és egyesületünk keveset tehetett. A zsidó társadalomnak, melynek hála Istennek még hatalmas fegyverei vannak, melynek ereje megfogyva bár, de törve nem, él még e hazán, kellene e vésszel szembeszállnia és a pusztuló zsidó iskolák ügyét mindenképp felett magáévá tenni. Zsidó iskola-alapot kellene teremteni, mely időközön túl, bármely viszonyok ellenében biztosítaná a zsidó iskolák létét és fennállását. Meg kellene nyomatékosan értetni a zsidó társadalommal azt a veszedelmet, mely a zsidó iskolák pusztulásával a zsidóságot fenyegeti, fel kellene rázni hitfeleinket közönyösségéből az arra hivatottaknak és még a mai mostoha gazdasági viszonyok közt is — hiszszük és reméljük — megnyílnának az ősrégi, sokszor dicsért zsidó áldozatkészségnek zsilipjei és a zsidó iskola-alap rövid idő alatt létrejönne. Erről szóljatok szószékeiteken népem papjai, ezt hangoztassátok községeink buzgólkodó vezetői és akkor nem pusztulni, de gyarapodni, nem eltűnni, de diadalmas-kodni fognak a zsidó iskolák.

De mi tagadás! a felekezeti visszavonás, községeink szétdarabolása is erősen rontja-bontja a zsidó iskolát. Oly helyeken, hol egy zsidó iskola virulhatna és új életet teremthetne maga körül, két-három iskola csak tengődhetik; az anyagi erők szétforgácsolása legideálisabb javunkat, a zsidó iskolát sujtja leginkább. Jöjj el tehát mihamarább, a mi után mi zsidó tanítók legbuzgóbban fohászunk, mi után leginkább mi áhitozunk, jöjj el tehát megmentőnk egységes magyar zsidóság!

De ime, mintha virradni kezdene, mintha egy jobb jövő derengő hajnalát látnók már. Az országos magyar izraelita közalap anyagi erejének egy részével a zsidó iskolák, a magyar zsidó tanítóság támogatására siet. Régen kértük mi ezt, régen várta ezt egyesületünk és azért szívbeli örömmel fogadjuk az örvendetes hírt. Igaz, évi 8000 korona csekély összeg a szükség-lethez képest, de ezzel is mennyi jót lehet tenni, mennyi ingadozó iskolát megerősíteni! Hisz sokszor évi 200—300 korona segítség elég arra, hogy egy pusztuló zsidóiskolát megmentünk. Határozatával, mely a magyar zsidó tanítóságban megelegetést és megnyugvást keltett, a közalap vezetősége megtalálta a helyes utat, melyen ezentúl haladnia kell. Ha ez irányban folytatja áldásos működését, úgy vele lesz az egész magyar társadalom, segítségére lesz egyesületünk és a zsidó tanítóság; a zsidó iskola pedig nem pusztulni, hanem felvirágozni fog.

—d.

Leánynevelésünk.

Mindazokon, akiket közletről érdekel felekezeti életünk, általánosan bizonyos ideges nyugtalanság tapasztalható, olyan, mint aminőt a talajt vesztő, süllyedni kezdő ember érez. Felekezeti lapjaink, papjaink a szószéken, a hitközségek együttesen és egyenkint a kiveszett vallásos élet felett keseregnek. Akiknek a felekezeti élet szívökön fekszik, keresik az okokat, mentőeszközöket ajánlanak; hallunk bölcs tanácsokat vajmi csekély eredménnyel, — a vallásos élet süllyed feltartóztathatatlanul. Hiába építik a szép templomokat — csak üresek maradnak; kevés haszonnal áldoznak a hitközségek nagy összegeket a vallásoktatás céljaira, nem sikerül hitbuzgó nemzedéket nevelni. A család az iskolát, az iskola a családot okozza, sokan pedig a kor szellemét, a megváltozott életviszonyokat; a sok kutatásban, keresésben eltévesztjük az utat, az igazi ok nyitjára nem tudunk rátalálni, vagy legalább is csak kerengünk körülötte. Pedig a közönyösség bűne nem róható fel a hitközségeknek sem, sok üdvös eszközt használtak már fel a veszedelem feltartóztatására; ilyen pld. az ifjusági istentiszteletek rendezése, jó tankönyvek, javított tanmód, a tananyag mennyiségének felemelése, jutalmak kiosztása, és mind ennek dacára a hitbuzgóság süllyed, a vallási közönyösség pedig veszedelmesen terjed. Lapunknak többször is, gyűléseinknek pedig állandó tárgya a vallásoktatás javítása; olvasunk és hallunk jobbnál jobb eszméket, a veszedelmet elhárítani azonban sem egyeseknek, sem testületeknek nem sikerül és szent meggyőződésem szerint nem is fog sikerülni, míg *taktikát nem változtatunk*, míg *felekezetünk nyílt sebé*, a *leánynevelés* nem részesül a legbuzgóbb gondozásban. Az izraelita leánynevelés mostani állapotában *magában rejti a vallástalanság mérgét*, ez az a pont, amelyre teljes figyelmünket kell fordítani, ha azt akarjuk, hogy felekezeti életünk hajója el ne süllyedjen. Tanuljunk a szomszédtól, nézzünk csak át hozzá, hogy mit

mivel? Tapasztalni fogjuk, hogy a kath. egyház a leánynevelésre fekteti a főszűlyt, és amint az eredmények bizonyítják, igen helyesen; a katolikus intézetekből kikerűlt nők, csaknem kivétel nélkül teljes életűkűn át buzgó hívei egyházuknak. A keresztény egyház az ő nagy hatalmával mindenűtt és mindenkor a vallásos élet emelését pártfogolja, minden tettében irányadó elve az, hogy mennyiben emeli aktiójával a hitbuzgóságot. És mit találunk nálunk? Az elműlt tanév végén egy igen tekintélyes birtokos család három gyermeke nálam magánvizsgát tett; míg a profan tantárgyakból rendkivűl jól voltak elkészűlve, a hittani tárgyakból kénytelen voltam kijelenteni, hogy abból elégséges osztályzatot sem adhatok. A gyermekeknek okl. izr. tanítűnű volt a nevelűjűk, aki kijelentette elűttem, hogy ő sem tudna vizsgázni az elemi iskola hittani tantárgyaiból, mert ő nem tanulta azt. Kérdeű, melyik keresztény felekezetű tanítűnű nyilatkozhatnák így? Létezik-e erre eset? Kit terhel ilyen esetben a felelűsség? Ha még szűrványosan fordulnának elű az ilyen esetek, csak megjárna, de sajna, ez a szabály, a kivételek pedig igen ritkák; ha valaki tamáskodik benne, egész sorozatot állíthatok össze azokból, akik hivatva volnának a vallásos élet terén például szűlgálni és ép ellenkezű példát mutatnak, vagyis egyenesen rontják a hitéletet. Csak össze kell hasonlítanunk egy keresztény nevelűnű vallásos életet, buzgalmát a hitoktatásban a mieinkkel, összeszorul az embernek a szive. Elborzadhatunk a gondolattól, hogy ezek nevelik a leendű zsidű anyákat.

És ott is, ahol a leánynevelésnél a vallásos nevelésre is némi szűlyt fektetnek, valljuk meg őszintén, oly gyenge, oly silány alapra van az építve, hogy az élet legkisebb szele elfujja. Némi bibliatörténeti ismeret, héberolvasás, amelyet, mihelyt az iskolából kikerűl, míg férjhez nem megy, többé nem is gyakorol, és rendesen addig el is felejt, ez az egész lelki manna, amit az életbe kivisz magával. Ha véletlenül vallásos édes anyja van, akkor jó zsidű nű válik belűle, különben semmi érűke sincs vallása iránt. Az apát, ha a létért való küzdelme megengedi, hogy gyermekeinek nevelésével foglalkozzék, a fia jűvűje érűkli, abból szeretne neves embert faragni, a leánynak elég, ha minél nagyobb hozományt összerak számára, ha zongorázni tud, ha idegen nyelveket gagyog, a jűgen jól korcsolyázik és a tánctermekben szépen lejt; a sziv virágát, a hit magasztos erényét, ezt ma már semmibe sem veszik. A nevelűnűk aztán nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy felekezetűnknek éppen leggondosabban nevelt tagjaiban a vallás ismerete meg a hit érűsése is teljesen kiveszszzen. Nem tudom, van-e nálunk a tanítűnűképzűk számára elűirt hittani tananyag; valószűnűnek tartom, hogy nincs, mert nekem legalább nem sikerűlt ilyenre akadni; a bécsi izr. hitkűzség által megállapított és kötelezűleg elrendelt tananyag összeállítását azonban megszereztem. A tanítűnűképzűintézet részére elűirt anyag az I. évfolyamban három tantárgyat foglal magában u. m.: 1. Biblia-történet. 2. Vallástán. 3. Imafordítás. II. évfolyam: 1. Zsidűk története 2. Kűteleességtán. 3. Imafordítás. III. évfolyam: 1. A vallásoktatás módszere. 2. Kiválogatott részek olvasása a penta-teűchből. 3. Imák fordítása. IV. évfolyam: 1. A vallásoktatás módszere. 2. Bibliái olvasmányok, szemelvények a próféták-, zoltárok- és a példabeszűdek kűnyvéből. 3. Imák fordítása. Még megjegyzem, hogy azok, akik vallástán akarnak tanítani is, külön hitoktatűi vizsgát kűtelesek tenni. Ezeket tudva és összehasonlítva a mi állapotunkkal, be kell ismernűnk, hogy hitoktatás dol-gában osztrák szűmszűdjaink műgűtt meszsze kullogunk.

Leánynevelésűnk oly nyűlt seb felekezetűnk testén, amelynek gyógyítására teljes erűnkét kell fordítani, sokkal inkább szűkségűnk van ma vallásos nűkre, mint valaha. A változott életviszonyok a férfiakat sokszűr a vallás törvényeinek megszegésére kűnyszerítik, a nűk azonban ritkábban jutnak ezen helyzetbe. A vallásos érűelmű nű vallásos gyermekeket fog akkor is nevelni, ha

a férjben bármily csekély is a vallás iránti érzék. Ha a nő szívében erős gyökereket vert a vallásos érzés, hogy az mire képes, ennek illusztrálására álljon itt egy eklatáns példa. Egy teljesen vagyontalan házaló leányába beleszeretett egy ker. vallású hivatalnok; a leány a kérőt visszautasítja, mert kijelentése szerint a vele nem egy felekezeten levő férfi udvarlására nem reflektál. A fiatal ember a szülőkhöz fordul, egy fillér hozományt, sőt semminemű kelenyét sem kíván, a leány jövőjét biztosítani akarja. Más leány nagy szerencsének tartaná ezt a házassági ajánlatot és gondolkodás nélkül elfogadná; ez a leány azonban, aki oly szegény, hogy egy pár jó cipője sincs, visszautasítja, pedig igen rokonszenvezik kérőjével, de a hitbeli gát elnyom benne minden egyéb érzelmet. Az ifju a leendő gyermekekre nézve le akar mondani jogáról és a zsidó felekezetnek akarja azokat átengedni, ezen ajánlatával sem ér célt; végre is kénytelen, hogy célt érjen, óriási akadályok leküzdésével a zsidó vallásra térni. A vallásos érzelmű lány célt ért azért, mert erős hitében meg nem ingott. Ha a statisztikai hivatal házasságkimutatását olvassuk, a közölt adatok szomorúsággal tölthetnek el bennünket; a zsidó leány nagyon könnyen egyezik bele a vegyes házasságba, a zsidó fél javára ritkán történik megegyezés.

A gyenge gondolkozású emberek t. i. azon véleményben vannak, hogy a ker. felekezetben könnyebben jutnak gyermekeik majdan magas állásba. Balga emberek! arra nem gondolnak, hogy utódjaikból a zsidófelekezet ádáz ellenségei is támadhatnak, kik megrohanják majd a törzset, a melyből származtak, gyűlölik majd vérrokonaikat, meghasonlanak szíveikben; sem az egyik, sem a másik felekezet tanáival nem birnak megbarátkozni, magas állást, boldogságot vajmi ritkán, de boldogtalanságot, megvetést, annál gyakrabban érnek el. A kitartó vallásos érzés még mindig megtalálta jutalmát, a fentemlített példa, mely tény és való, példaképpen állhat minden leány előtt, az illetőnek — biztos vagyok benne, — most boldogsága sokkal tökéletesebb, mintha hitével alkudni hagyott volna.

Tehát *taktikát kell változtatnunk*, a súlypontot a nőnevelésre kell fektetnünk. Hogy mikép kell a szívekre és a lelkekre hatni úgy, hogy azokat felekezetünk fenséges és örökéletű tanainak megnyerjük és azok követésére lelkesítsük, azt felekezetünk tudós és buzgó vezérei tudni fogják, hisz hála az Egeknek, vannak még hitbuzgó férfiaink, akik nemcsak tudnak, hanem akarnak is meleg szeretettel és hű odaadással az atyáik hitéért küzdeni, csak mutassuk meg az utat, a melyen haladniok kell, a módot, a melylyel segíteni lehet.

Tisza-Beő.

Neumann Vilmos.

SZEMLE.

a) Tanügyi mozgalmak.

o Az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap 1900. évi állapotáról szóló min. jelentés szerint 1900-ban 7950 nyugdíjas és segélyezett részére 2,616,126 kor. utalványoztatott ki, 1570 kor. pedig 6 temetkezési járulék fejében. A tanítói árva-házakban 381 gyermeket gondoztak. Az orsz. tanítói nyugdíj- és gyámalap tiszta vagyona 28,894,681 kor. volt. A vagyon 1900-ban 1,027,938 koronával gyarapodott.

✕ Iskolai faliképre hirdetett a miniszter pályázatot, mely pályázat lejárván, a zsüri megbírálta a beérkezett pályamunkákat s véleményét felküldte a miniszteriumba, a pályamunkákat pedig az iparművészeti muzeumba tette ki közszemlére. Szakkörökben az eredménynyel nincsenek megelégedve, mert a beérkezett tervek nagy része kedvtelen, érzéstelen, lelkesedésnélküli, vagy köznapi és üres. Úgy tetszik, hogy a pályázati munkák nagy része kezdők dadogó kísérleteiből s ügyesebb, de fáradt lelkű művészek érzéstelen vázlataiból áll. Pedig a feladat igazán szép és

érdekes volt. A művész új világot hódíthat meg magának, az ifjúságét, s erről művészeink lemondtak. Alig van 2—3 pályamű, amit kivételre el lehetne fogadni, ami bizony sovány eredmény.

= **A budapesti iskolaügy reformja.** A főváros buzgó tanügyi tanácsosa, dr. Bárczy István, részletes előterjesztést tett a tanácsnak, melyben elmondja, mily irányban kívánja fejleszteni a fővárosi közoktatás ügyét. Főbb pontjai: 1. Népoktatási felügyelő és több kerületi szakfelügyelő alkalmazása. 2. Fővárosi tanítóképző felállítása, hogy minél jobb tanítói anyagot biztosítson a fővárosnak, s hogy úgy az elemi, mint az azzal kapcsolatos különböző ismétlő és tanonciskolai tanítóságra a főváros igényeinek megfelelő határozott, szakszerű, alapos gyakorlati képzést nyújtson. Az előterjesztés részletesen szól azután a V. és VI. osztályok szaktanításáról, a segédtanítói állások megszüntetéséről, felső-népiskolák szervezéséről, továbbképző tanfolyamokról. A tandíj szabályzatot revidálás alá veszi, óvó- és elemi iskolákban napközi otthonokat létesít, s elszegényedettek gyermekeit meleg étellel és ruhával iparkodik ellátni. Tervezi a szolgálati pragmatika megalkotását, tanterv reformot, különösen a szocial-pedagógia szempontjából, új tankönyveket s vezérkönyveket kíván. Minden iskolában tanítói és ifjúsági könyvtárt létesít, a központban pedig nagy könyvtárt és tanszermuzeumot. Sürgeti végül az ismétlő leányiskolák szervezését. — Ha mindezekhez a tanács és közgyűlés elvben hozzájárul, minden egyes javaslatról a tantestületek véleményét is kikéri.

□ **Nyugdíjrevisió.** Az Országos-Bizottság behatóan foglalkozott a nyugdíjrevisió kérdésével és megállapodásait emlékiratban a miniszteriumnak benyújtotta. A miniszterium szívesen vette az emlékiratot s az előkészítő munkálatok során nem mellőzte. Mit vesznek odafönn ebből figyelembe, mit nem, azt még nem tudhatjuk. Ami „kiszivárgott“, arra építeni nem lehet, s nem is szabad. Be kell türelemmel várni a miniszter javaslatát. Ha ez készen lesz s azt találnók észre venni, hogy főbb kívánalmainkat nem vették figyelembe, akkor aztán cselekednünk kellene. Minden tényezőt az Orsz. Bizottság megfontolt álláspontjának kellene megnyerni. Akkor lesz helyén az egyöntetű, nagy országos akció. *Most* azonban, midőn azt sem tudjuk, van-e, lesz-e szükség további akcióra, nincs más teendőnk, mint várni. Új akció kezdeni, mielőtt a már megkezdettnek sorsáról biztos tudomásunk volna, nem okos dolog. Azért nem helyeselhetjük a *sümegei, egrői* stb. kartársak kérvényezéseit.

+ **Reformtörekvések a népoktatás terén.** Ez volt a tárgya a Paedagogiai társaság gyűlésén, Verédy Károly tanfelügyelő elnöki megnyitójának, melyben a szocialpedagógia legújabb eszméivel foglalkozott. Mind olyan dolgok, melyek megvalósítására nálunk is megtették a kezdő lépéseket. Hangoztatja, hogy a közoktatás intenzívebb fejlődése csak jól díjazott tanítóság buzgólkodása és támogatása mellett érhető el.

× **Külföld.** Ez az új rovatunk ezentúl ugyancsak gazdag és változatos lesz. Ezuttal egy kis *visszapillantást* vetünk 1901. évre s feljegyezzük ama mozgalmakat, melyek az egyes kulturállamokban a tanügypolitikusokat vezette. — *Angliában* a pénzt és érdeklődést az afrikai háború vonja el az iskolától. A benyújtott nagy közoktatási reformtervezetből a közoktatási vezető csak egy kis billt tudott megvalósítani, nevezetesen megengedik a községeknek az esti iskolák (ismétlő iskolák) fenntartását továbbra is s a letiltott községi adóból az erre eső költséget újból folyóvá teszik. A nagy bill, mely a nép- és középiskoláknak központi vezetését tervezte, elmarad jobb időkre, ép úgy, mint a Tenure-Bill, mely a tanítói állás véglegesítését akarta kimondani. A konzervatív kormány (1895) óta a közoktatás mindegyre hanyatlik. — *Franciaországban* az új egyesületi törvény a kongregáció iskoláira lesz nagy hatással. A néptanítók itt is *fizetésjavítást* követelnek, a Manuel général vizsgálata nagy és keserű panaszokat vetett napvilágra. — *Hollandiában* ép a liberális kormány bukása előtt mondták ki a kötelező népoktatást (6 év). — *Poroszországban* a tanítóképzők új tantervet nyertek s szabályozták a tanítóképesítő vizsgálatot, mely tárgyról a hazai lapok részletesebben irtak. Kötelezővé tették a kényszer nevelést (Zwangserziehung), vagyis gondoskodik állam és község a romlott vagy erkölcsileg züllésnek induló gyermekek erkölcsi neveléséről. — *Hessenben* a tanítóság kivitte a fizetési fokozatok rendezését, úgy, hogy ma a maximum 2800 M., ugyanilyen ellátásért harcol Baden és Szászország tanítósága is. Igen élénk vita tárgya a tanítóság

körében a tanítók egyetemi képzése is, s e tárgyban a szaksajtó igen becses dolgozatokat közöl. Nincs az az egyetem e vidéken, mely a szünidőben tanítói továbbképző kurzust ne rendezne. — *Badenben* is a tisztviselőkkel egyenlő fizetésért harcolnak s véget akarnak vetni az u. n. Orgelparagrafnak, mely kötelezővé teszi a tanítónak, hogy a templomban orgonáljon. — *Württembergben* kath. és ref. tanítók egyesültek, hogy a fizetésrendezés és a szakfelügyelet érdekében sikeres harcot vívjanak. A központi egyesület sajtója kiméletlen és elkeseredett harcot indított az ingadozók és elpártoltak ellen. — *Bajorország* tanítói is anyagi helyzetük javításáért küzdenek. Az ultramontánok s a bajor tanítóegylet küzdelme heves. Utóbbi tagjainak száma nőttön-nő. Vezérük, Weber Ernő, müncheni tanító, a kit a fizetésjavítás és szakfelügyelet érdekében kifejtett agitációja miatt nem egy fegyelmivel sujtottak, de ő bátran küzd bajtársaiért. — *Ausztriában* ugyancsak fegyelmivel s elcsapással sujtották a szabadabb beszédű tanítóharcosokat, csak hogy itt is hiába erőlködnek a keresztényszociálisták; a tanítószó egyakaratu, jól szervezett, s szívósan kitartó. Ama vezéreik számára, kiket a hatalom elmozdított állásából, segélypénztárt állítottak fel s úgy biztosítják existenciájukat; vezéreiket tönkretétetni nem engedik. Hatot behoztak a képviselőházba is. — *Csehországban* új nyugdíjtörvényt hoztak, mely igen sokban eltér a mienktől. — *Svájcban* az egyes kantonok a tanügyi dolgokban teljes önállóságra törekednek. Pénzhiány miatt itt is több helyt kiadták a takarékoskodási jelszót. De a nép nem szavazta meg az előterjesztéseket.

b) Lapok.

= **Család és iskola.** (28. év. 1. sz.) *A történelem tanítása.* Az 1868. 38. t. c. és az 1879. 18. t. c. értelmében a történelem tanítását az olvasókönyvekben foglalt földrajzi és a nemzet történetéből válogatott *életrajzi képek* elbeszélésén kell kezdeni; az elemi iskola VI. osztályában Magyarország összefüggő történetét, kapcsolatban a főbb szerepeket játszó nemzetek történelmével. A gyermek iskolába lépésekor már egész kis tündérvilágot visz oda, tehát meg van már az ethikai phantasia, melyre ráépíthetünk. A mesevilágból nem szabad kiragadni a gyermeket, hanem szépen lassan szinte észrevétlenül vezessük a gyermeket az igazi történelem mezejére. Különösen alkalmas ez történelmi emlékekben gazdag helyeken. Így lassanként értelme is működni fog és a tündérvilág helyét nem kopár pusztaság foglalja el. Az életrajzi képek ne csak az egyént domborítsák ki, hanem a kort is és úgy szerkesztendők, hogy a gyermekek jellemét képezzék és ítéletét fejleszszék. Így haladva a VI. osztályban már mint szervezett egészszel áll szemben és megismeri az államalkotás alapjait, mely összefüggésben van a szomszéd népek történetével. Arra kell törekednünk, hogy Magyarország mintegy középpontban legyen. A földrajzi ismeretek a térbeli dolgokkal ismertetik meg a gyermeket, az időmérések megismertetése azonban nagyon nehéz, mert a századok és ezredek fogalmát nem ismeri, de van érzéke az „egymásután“ iránt; azért az egy időben történő eseményeket csak ismétlések alkalmával csoportosítsuk. A történelmet befejező alkotmánytan pedig már tisztán láttatja a gyermekkel a történelem tanuságát: hogy nincs tett, melynek következményei ne volnának. —

+ **Népnevelési Közlöny.** (17. évf. 20. sz.) *Milyenek legyenek a népiskolai könyvtárak?* Egy jól szervezett népiskolai könyvtár 3 nagy csoportra oszlik: *tanítói-, ifjúsági-, és népkönyvtárra.* A tanítói könyvtárban első sorban pedagógiai művek foglalnak helyet, ilyenek a tanügyi szaklapok, tankönyvek, vezérkönyvek, felsőbb fokú iskolák tankönyvei, tudományos művek és folyóiratok. Ezen felül nem szabad hiányoznia az általános irodalmi termékeknek sem, a melyek egyszersmind a tanító oly sokat hangoztatott továbbképzését is elősegítenék. Az ifjúsági könyvtár oly műveket tartalmazzon, melyek a tanultakat megrögzítenék, a tudás vágyát felköltenék. Követeljük a gyermekektől, hogy kivonatokat, jegyzeteket készítsenek az olvasottakból. A népkönyvtár mintegy betetőzése a népiskolai könyvtárnak. Valóra válnék a család és iskola közötti benső kapcsolat. A nép nem a korcsmába, de az iskolába járna, hol a tanító szép és hasznos dolgokra hívná fel a nép figyelmét és megkedveltetné a néppel a szórakozások legnemesebbjét — az olvasást. Könyvei hasznosan szórakoztató gazdasági, ipari és keresk. könyvek, népies olvasmányok, szépirodalom.

= **Szilágyvármegyei Tanügy.** (5. évf. 1. sz.) *A fegyelmeléssel járó hangulatok.* Sokan a rideg szigort, sokan pedig az enyhe szeretetet alkalmazzák fegyelmi

eszközül. Külön-külön egyikkel sem érjük el a célt; párosítva, bámulatos eredményeket érünk el. Az indulatok árja által elragadtatva, ferdén látjuk a dolgokat: az értelmetlenséget boszantásnak, a mosolyt gúnynak, a botlást nagy bűnnek vesszük és a legraffináltabb testi büntetéseket alkalmazzuk, melyek a gyermeki lélekben is kiszámíthatlan károkat okoznak. Óvatosan higgadtan kell itélnünk, mindig a szivünkön át, a mi a fő: öntudatosan és minden indulattól menten.

c) Felekezeti élet.

⊙ **Az izr. elemi iskolák fentartási költsége** 1900-ban 1.625,021 kor., melynek fedezésére 20.614,051 kor. becsértékű ingatlanok jövedelméből 95,137 kor., 2.006,840 kor., tőkepénz s alapítványok jövedelméből 82,900 kor., állami forrásból 47,163 kor., felekezetiből 561,465 kor., iskolai pótdoból 76.306 kor., tandíjból 582,246 kor., községi hozzájárulásból 123,116 kor., egyéb érdekeltségi hozzájárulásból 56,688 kor., szolgál. Személyi kiadásokra 1.248,946 koronát, dologi kiadásokra 376,075 koronát fordítottak.

+ **Izraelita polgári iskolák statisztikája.** 1900-ban volt 6 *polg. fiúiskola* 55 tanerővel, kik közül 13 középiskolai tanár, 26 polg. isk. tanár, 15 pedig el. isk. tanítói okl. birt. Egynek nem volt képesítése. Minőségre nézve 25 rendes, a segéd, 29 óraadó, 54 férfi, 1 nő. Ezenfelül 14 hitoktató. A növendékek közül 122 rendes tanuló, 100 magántanuló. A tanulók előmenetelét tekintve, 833 fellépett a felső osztályba, 147 javítóvizsgálatra utasított, 42 pedig osztályismétlésre. *Polg. leányiskola* volt 5, 33 tanerővel, kik közül 2 középisk. tanár, 23 polg. isk. tanár, 8 el. isk. tanító. Minőség szerint 21 rendes, 12 óraadó; 15 férfi, 18 nő. Ezenfelül 6 hitoktató. A növendékek közül 796 rendes, 39 magántanuló. A felső osztályba fellépett 791, jav. vizsg. utasított 33, oszt. ismétlésre 11 növendék. Az izr. polg. fiú iskolák fentartása 126,441 koronába, a polg. leányiskoláké 63.069 koronába került.

= **Izraelita tanítónövendékek.** 1900-ban férfi tanítóképzőbe járt 215 növendék és pedig 78 állami, 137 felekezeti képzőbe; nőtanítóképzőbe 237-en jártak és pedig államiba 81, felekezetibe 114, egyletibe 42 növendék.

⊙ **Izraelita vallású növendék járt:** 1.346 a felsőbb leányiskolába, 9,340 (19.31%) a gymnasiumokba, 3.779 (39.08%) reáliskolába, 1.686 a két tudományegyetemre, 698 a kir. József műegyetemre, 189 a jogakadémiára, 51 hittani intézetekre (rabbiképző). A felső tanintézetek hallgatóinak 28.41% eszerint izraelita. Gyógyszerészgyakornoki vizsgálatra jelentkezett 23 izraelita jelölt. Festészeti iskolába járt 6 izraelita, az orsz. minta-rajziskolába 19, a szobrászatiba 1, színészeti iskolákba 88, zeneiskolákba 833, bábaképzőbe 26, egyéb szakiskolába 87, a felnőttek tanfolyamába 149. Felsőipariskolába járt 137, ipari szakiskolába 458, iparostanonciskolába 6.799, felső keresk. iskolába 2,538, női kereskedelmibe 309, kereskedelmi tanonciskolába 2,654 izr. növendék.

□ **Izraelita hitközségek.** Az 1900. évi kimutatás szerint *Magyarországon* így oszlanak meg: 180 anya- és 324 fiók *congressusi hitközség* 101 rabbi és 303 rabbihelyettes és vallástanítóval; *status quo*: 69 anya- és 163 fiókhik. 43 rabbi 110 rabbihelyettes vallástanítóval, végül *orthodox*: 307 anya és 1,276 fiókhiközség 242 rabbival és 907 rabbihelyettes vallástanítóval. — *Horvát-Szlavonországban* van 24 u. n. *reformált izr. hitközség* és 1 *orthodox* hitk. együttesen 19 rabbi és rabbihelyetessel.

= **Héber nyelvű hirlap** 6-féle szállított 1900-ban Magyarországon, és pedig 3-féle magyarországi laphól 14.946 lappéldány, 3-féle ausztriai laphól 1.351 lappéldány. Az összes szállított lapok 0.01%-a. Külföldről járt 1-féle politikai lap és 2-féle szaklap (héber nyelvű).

EGYESÜLETI ÉLET.

Figyelmeztetés. E számhoz tagjaink névsora van mellékelve. A kinek neve abból esetleg kimaradt és tagságát az elnökségnél f. évi február hó 20-ig igazolja, illetőleg a hátralékos díjat lefizeti, annak neve a márczius hó 1-én megjelenő pótkimutatásban fog felvétetni. A közzétett névsorban oly tagok is szerepelnek, akiknek

hátraléka több 6 koronánál, de kérvényük alapján halasztást nyertek. Ezeket azonban arra figyelmeztetjük, hogy anyagi támogatásra mindaddig nem tarthatnak igényt, míg hátralékait legalább 6 koronáig nem törlesztik.

Tudósítás.

A közp. választmány mult évi decemberi és f. é. januári üléseiből a következőket jelentjük:

December 30-án.

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Bárd Rezső, Csajági Béla, Győri Adolf, Maislis Ferenc, Mandl Bernát, Reif Jakab, Révai Miksa, Singer A. Henrik, Székely Lajos, Schichtanz Ármin, Tolnai J. Béla.

Távollétöket kimentették: Halász Nátán, Mendl Lajos és Sebestyén Manó.

1. A november hó 27-én tartott ülésről szóló jegyzőkönyv szabályszerű hitelesítése után elnök jelenti, hogy Radó Vilmos az általa szerkesztett IV. osztályú magyar olvasókönyvet új kinyomatása előtt tüzetesen fogja át nézni és szükség szerint javítani. Az eszközölt módosításokról kellő időben jelentést fog tenni. Tudomásul szolgál.

2. A Deutsch-féle magyar fordításu imakönyv javítása ügyében kiküldött bizottság nevében elnök jelenti, hogy a kiadó-céggel tárgyalt a javasolt módosítások foganatosítását célzó nyomdai intézkedések felett és hogy a cég ezeket lehetőség szerint tekintetbe fogja venni.

3. Mandl Bernát jelenti, hogy a választmány megbízása szerint Mózes II. könyvének új kiadásán eszközölt javításokat tüzetesen fölülvizsgálta és hogy ezeket minden tekintetben helyén valónak találta.

Ezek után a választmány Mózes V. könyve magyar fordítása javításával ugyancsak Schill Salamon rabbi-szeminariumi tanárt bizza meg, aki Mózes II. könyvét is javította.

4. A közp. választmány elrendeli, hogy az árva-alap, valamint a Jókai és Lederer Ábrahám-alap esedékes kamatjainak kiosztása ügyében a megfelelő pályázati felhívások az Értesítőben közzététessenek, valamint hogy az elnökség a Ferencz József Tanítók-háza részére a 3000 koronás alapítvány esedékes kamatjait folyóvá tegye.

5. Három kérvényező tanító részére a választmány összesen 60 koronát engedélyez rendkívüli segély címen.

6. Az 1902. évre szóló költségvetés elkészítésével a választmány Győri Adolf, Pfeiffer Ignác, Révai Miksa, Tolnai J. Béla és Székely Lajos választmányi tagokat bizza meg.

Január 23-án.

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: dr. Braun Salamon, Bárd Rezső, Csajági Béla, Csukási Fülöp, Győri Adolf, Kuttner Miksa, Lederer Ábrahám, Mandl Bernát, Maislis Ferencz, Ózer Zsigmond, Reif Jakab, Révai Miksa, Schichtanz Ármin és Tolnai J. Béla.

1. A mult ülésről szóló jegyzőkönyv hitelesítése után a választmány beható tanácskozás alapján a Lederer Ábrahám segély- és ösztöndíj-alapítvány esedékes kamatjainak élvezésére, a melyeket Lederer Ábrahám tanár ur sajátjából 20 koronával 120 koronára emelt, a 14 kérvényező közül az alapító levél értelmében hármast jelölést tesz és Lederer tanár az első helyen

jelölt Bán (Brüll) Tivadarnak, a helybeli zeneakadémia jeles növendékének, Brüll Soma, sásdi tanító fiának ítéli oda a 120 korona ösztöndíjat.

Ez alkalomból Lederer Ábrahám ur kijelenti, hogy az évi 20 korona adományát egy-két év múlva az által fogja állandósítani, hogy 250 koronát fog az egyesületnek juttatni, mely kijelentését a választmány hálás köszönettel fogadja.

2. A Jókai-alapítványi ösztöndíj elnyerésére nemzetiséglakta vidéken a magyar nyelv terjesztése körül kiváló sikerrel működő 10 tanító pályázott, és a választmány az alapító levél szerinti hármas jelölésnél a különféle körülmények mellett azt is tekintetbe vette, hogy melyik folyamodó régibb tagja az egyesületnek.*)

3. Az árva-segélyt osztó bizottság nevében Reif alelnök jelenti, hogy 9 tanítóárva kérte a 100 korona segélyt; a kiirt 200 koronás segélyért nem folyamodott egy apátlan-anyátlan tanító-árva sem.

Indítványozza úgy az árva-bizottság, valamint az elnökség nevében, hogy nyolc kérvényezőnek adassék meg a kért segély, a kilencediknek kérvénye nem vehető tekintetbe, miután atyja, a ki 1885-ben felvétetett ugyan az egyesület kötelékébe, de miután 2 frtnál több tagdíjat nem fizetett, már 1886-ban kilépett.

A választmány a javaslat szerint a következőknek engedélyezi az árva-segélyt 100—100 korona összegben: 1. Néhai Friedl József, volt szikszói tanító árvájának. 2. Néhai König Mór, volt d.-szerdahelyi tanító árvájának az Ózer Zsigmond-alapból. 3. Néhai Löwinger Mór, volt sárvári tanító árvájának. 4. Néhai Rosenstein Adolf, volt b.-gyarmati tanító árvájának. 5. Néhai Rottenberg Mór Née, volt kassai tanító árvájának a Reif Jakab alapból. 6. Néhai Stern Izidor volt sásdi tanító árvájának. 7. Néhai Gerlóczi Gyula, volt bajai tanító árvájának. 8. Néhai Weber Soma, volt budapesti hitoktató árvájának.

Ezután a választmány 3 kérvényezőnek összesen 180 koronát segélyt engedélyezett.

5. Elnök felolvassa a kiadó-cég levelét, melyben jelentést tesz az új kiadásra szoruló egyesületi tankönyvek ügyében.

6. Kiküldetik egy hármas bizottság, mely a pályázati felhívásra beérkező magyar nyelvkönyvi munkákat fogja megbírálni. Tagjai: Ózer Zsigmond, Schichtanz Armin és dr. Braun Salamon.

7. Szabó Adolf Jászberényben működő tagtárs jelenti, hogy sikerült neki hitközségét, mint pártoló tagot az egyesületnek megnyerni.

A választmány ezt örvendetes tudomásul veszi és köszönetét fejezi ki ügybuzgó tagjának, Szabó Adolfnak.

8. Az egyesület kötelékébe való felvételre jelentkeztek rendes tagokul: Herceg Armin Bpest (26 éves), Lampl József Hidaskut (21 éves), Friedmann Salamon (25 éves), Id. Weisz Vilmos Bpest (29 éves).

Elnök felhatalmaztatik, hogy szabályszerű eljárás mellett részökre a felvételi okmányt kiállítsa.

9. A tagdíjak lefizetésére kért halasztást 12-nek engedélyezi a választmány, de kettőnek megtagadja, miután évek óta rendetlenül fizetik a tagdíjakat, úgy, hogy már több évi tagdíjjal vannak hátralékban. Kimondatik alapszabályaink értelmében, hogy addig, míg valamely tag több mint 6 koronával hátralékban van, anyagi segélyben nem részesülhet, és a ki a halasztási időt be nem tartja, kilépettnak tekintendő.

10. A kiküldött bizottság nevében Győri terjeszti be az 1902-re szóló költségvetést, melyet a választmány minden változás nélkül elfogadott.

*) Jókai Mór ma érkezett levelében az ösztöndíjat *Kacz Henrik*, lipó-szent-miklósi tanítónak ítélte oda.

Levelezés.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ tekintetes Elnökségének
Budapesten.

Van szerencsénk az alábbiakban tisztelettel értesíteni a tek. Elnökséget, hogy hitközségünk képviselőtestülete 1901. nov. 27 én megtartott ülésén a maga részéről is jelét kívánván adni ama méltánylásnak, melylyel az egyesületnek — a hazai zsidó iskolák, és tanítók érdekében kifejtett működéséért adózik, elhatározta, hogy:

a jászberényi izr. hitközség 1902. január 1-től kezdődőleg az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ pártoló tagjai sorába lép.

Hitrokoni üdvözlettel

Jászberény, 1902. január 12.

Szabó Adolf
hitk. jegyző.

Mandl Mór
hitk. elnök.

Mult évi december és f. é. január hóban tagsági díjat fizettek:

A) Pártoló tagok:

	kor,		kor.
Dr. Blau Lajos, Bpest...	10.—	Izr. iskolaszék, Vác	10.—
Dr. Herzog Manó, Kaposvár	10.—	„ „ Vágújhely	10.—
Izr. hitközség, Békés-Csaba	30.—	„ „ Zólyom	10.—
„ „ Kecskemét	30.—	„ nőegylet, Nyitra	10.—
„ „ Liptó-Szt.-Miklós	10.—	„ „ Siklós	10.—
„ „ Losonc	10.—	„ „ Zólyom	10.—
„ „ Mohol	10.—	Dr. Klein József, Kassa	10.—
„ iskolaszék, Galgóc	10.—	Szabolcsi Miksa, Bpest	10.—
„ orth. iskolaszék, Szombathely	10.—		

B) Rendes tagok:

	Hátr. kor.	f. é. kor.		Hátr. kor.	f. é. kor.
Adler Jakab, Bpest...	—	8.—	Csajági Bernát, Kula	—	8.—
Adler Lázár, Tab	—	8.—	Csajági Béla, Bpest	—	4.—
Almási Albert, Galgóc	—	8.—	Csukási Fülöp, Budapest	8.—	—
Bálint Dezső, Kurina	6.—	—	Deák Adolf, Léva	—	8.—
Bányai Ferenc, Léva	4.—	4.—	Ecker György, Nagy-Vázsony	—	4.—
Bányai Jakab, Nagybecskerek	—	8.—	Ehrenthal Mór, N.-Szombat	2.—	6.—
Barna Jónás, Bpest;	—	8.—	Erdélyi Sándor, Galgóc	—	8.—
Bartók Jakab, Losonc	16.—	2.—	Feldmann Samu, Szentés	—	8.—
Bauer Mór, Villány	—	8.—	Feledi Mór, Bátorkesz	—	8.—
Bein Károly, Bpest	4.—	4.—	Fischer Ferenc, Tura	8.—	—
Beregi Nátán, Moór	2.—	6.—	Fischer Ignác, Nyitra	—	10.—
Berger Benő, Pozsony	—	8.—	Fleischmann Izrael, Zsámbék	—	8.—
Berger Béla, K.-Szt.-Miklós	—	8.—	Fodor Miksa, Vágsellye	—	8.—
Berger Mór, Vác	—	8.—	Freund Bernát, N.-Bittse	—	8.—
Berger Vilmos, Sárbogárd	4.—	4.—	Fried Sámuel, Csurgó	48.—	8.—
Biedermann Adolf, Eger	—	8.—	Friedländer Izsák, Király-Daróc	6.—	—
Biró Samu, Sopron	—	2.—	Fried Zsigmond, B.-Bánya	8.—	—
Bischitz Mór, Érsekújvár	6.—	2.—	Friedmann Adolf, Ungvár	—	8.—
Blau Henrik, Pápa	4.—	4.—	Friedmann Lipót, Ungvár	—	4.—
Brenner Henrik, Nyitra	—	8.—	Galgóczi Ábrahám, Galgóc	—	8.—
Bresnitz Benjamin, Nyitra	—	8.—	Gellért Mór, Szirák	4.—	6.—
Brett Mór, B.-Gyarmat	—	8.—	Gere Antal, Ozora	—	8.—
Breuer Gyula, Győr	8.—	—	Gerő Ignác, N.-Szombat	4.—	4.—
Brüll Salamon, Vágújhely	6.—	—	Glücksmann Lipót, Sz.-Fehérv.	—	8.—
Brüll Soma, Sásd,	6.—	2.—	Goldberg Maier, Bpest	—	4.—
Büchler Hugó, Miskolc	2.—	—	Dr. Gonda Zsigmond, Bpest	—	8.—
Büchler Samu, Sasvár	—	8.—	Gottlieb Márk, Ungvár	—	4.—
Buchsbaum Ármin, Pozsony	4.—	4.—	Gráf Adolf, Érsekújvár	—	8.—
Buchsbaum Lipót, Pápa	—	8.—	Grünberger Manó, Léva	—	8.—

	hátr. kor.	f. é. kor.		Hátr. kor.	f. é. kor.
Grünblatt Áron, Spáca	—	8.	Policzer Gyula, Enying	—	8.
Hajnal Jakab, Bpest	—	8.	Pollatsek Mór, Stomfa	4.	4.
Halász Nátán, Bpest	6.	2.	Popper Mór, T.-Teplic	—	8.
Halász Samu, Eger	—	8.	Rába Albert, A.-Kubin	—	8.
Handelsmann Leó, Szabadka	—	8.	Radó Lipót, A.-Maróth	—	8.
Havas Károly, Rév-Komárom	—	8.	Redlich Mór, Boldogasszony	—	8.
Hegyi Ignác, H.-Nánás	2.	—	Reich Szeréna, Pozsony	—	8.
Herz Bernát, Kis-Jenő	—	8.	Reitzer Ignác, D.-Szerdahely	—	8.
Herzfeld Jakab, Tata	—	8.	Révai Adolf, Bpest	2.	8.
Hochenberg Vilmos, N.-Bittse	—	8.	Rosenberg M. Dávid, B.-Top.	—	8.
Horn Lipót, Báth	—	8.	Rosenstein Samu, Siklós	12.	—
Horn Samu, Verpelet	—	8.	Roth Ede, Mosony	4.	4.
Horovitz Jakab, H.-Vásárhely	—	8.	Róth Kálmán, Námesztó	—	8.
Horovitz Simon, Bpest	—	4.	Róth Lajos, Námesztó	—	8.
Horváth Samu, Dombóvár	—	8.	Rotter Salamon, Bpest	—	8.
Kalmár Dávid, Ó-Becse	12.	—	Sághi Alajos, Szatmár	—	4.
Kaufmann Ármín, S.-A.-Ujhely	8.	—	Schor Mihály, Budapest	8.	—
Kellert Lajos, N.-Kanizsa	—	8.	Dr. Simonyi Jenő, Budapest	—	8.
Kellner Ignác, Siklós	—	8.	Sipos Ignác, B.-Almás	—	8.
Klein Gyula, Szombathely	8.	—	Spitzer József, Baja	—	8.
Klein Márk, Miskolc	—	8.	Süsz Ármín, Högyész	—	8.
Klein Salamon, Temesvár	—	8.	Sproncz Ede, Vág-Ujhely	—	8.
Knopfler Sándor, S.-A.-Ujhely	4.	4.	Schäffer Lipót, Békés	—	8.
Kohn Miksa, N.-Károly	4.	6.	Schichtánz Ármín, Bpest	—	8.
Kohn Salamon, N.-Szombat	—	8.	Schlesinger Ármín, Miskolc	—	8.
Kohn Simon, Zavar	—	8.	Schlesinger Salamon, Mezököv.	—	6.
Kohn Vilmos, Pozsony	—	8.	Schlosz Lajos, Rimaszombat	—	8.
Korányi József, Kispest	—	8.	Schneider Jakab, S.-A.-Ujhely	—	6.
Köves Izsó, Bpest	—	8.	Schön Ármín, Galgóc	—	8.
Krausz Márk, Székesfehérvár	6.	2.	Schön Bernát, Győr	6.	—
Krausz Vilmos, Galántha	2.	2.	Schönfeld Arnold, Vác	—	8.
Krausz Jakab, Budapest	—	4.	Schwarcz Gyula, Nyitra	2.	6.
Kuthi Zsigmond, Debrecen	—	8.	Schwarcz Márkus, Bonyhád	8.	—
Ladányi Miksa, Bpest	—	8.	Stark Ármín, Mohol	—	8.
Lakner Mór, Eger	—	4.	Steinwurtz Ignác, N.-Perkáta	6.	2.
Láczér Samu, Cegléd	8.	—	Stier Ignác, Mosony	—	4.
László Arnold, Lengyeltóti	4.	4.	Szabó Lipót, Szécsény	—	4.
Lederer Ábrahám, Bpest	—	8.	Szántó Ede, Baja	—	8.
Lehner Lipót, Besztercebánya	—	8.	Szántó Sámuel, Bpest	—	8.
Lendvai Fülöp, Kis-Marton	1.	2.	Szenes Kálmán,	—	8.
Lerner Vilmos, Erzsébetfalva	—	8.	Székely Adolf, Eperjes	8.	—
Liebermann Samu, Tokaj	6.	2.	Szigeti Sámuel, Veszprém	—	8.
Lipscher Jakab, Zsámbék	—	8.	Székely Lipót, Makó	—	8.
Löwy Gyula, Ács	8.	—	Szilágyi Mór, Orosháza	—	8.
Löwy Izidor, Ab.-Szántó	—	4.	Szimányi Adolf, Puchó	—	8.
Löwy Nátán, Barcstelep	—	8.	Szücs J. Jenő, Bpest	6.	—
Lövinger József, Zenta	16.	—	Tauszky Sámuel, Bpest	4.	4.
Lukács Adolf, Abauj-Szina	—	3.	Vajda Ignác,	8.	—
Maislis Rafael, Ab.-Szántó	—	4.	Vajda Miksa, Galgóc	—	8.
Margarethen Izrael, Ungvár	—	8.	Vértesi Adolf, Kaposvár	—	8.
Menczer Ignác, Nyitra	—	8.	Vörös Simon, Vágújhely	6.	2.
Mendl József, Párkány	—	8.	Weinberger Mór, Vásáros-Námény	2.	8.
Nagy Ignác, Kótaj	6.	2.	Weisz Nátán, Lőcse	—	8.
Nažonek Dezső, Vác	—	8.	Weisz Nátán, Turaluka	—	4.
Neumann Vilmos, Tisz-Beő	—	4.	Weisz Sámuel, Kis-Hegyész	6.	2.
Nuszbaum József, Pápa	—	8.	Dr. Weisz Miksa, Bpest	—	8.
Offenberger Salamon, Mocsonok	—	8.	Wittenberg Vilmos, Tata	—	8.
Oesterreicher Miksa, Pozsony	—	8.	Wolf Adolf, Szill,	—	8.
Pfeiffer Mór, Pápa	—	8.	Wolf Ármín, Bpest	—	8.
Polgár József, Szegzárd	6.	2.	Dr. Zsengeri Samu, Bpest	4.	4.

1902-re tagsági díjat fizettek:

A) Pártoló tag:

Izr. iskolaszék, Sopron

kor.

10.—

B) *Rendes tagok :*

	kor.		kor.
Donáth Dávid, Beled ...	8.—	Reif Jakab, Bpest...	8.—
Földesi Joákim, Bpest...	8.—	Rosenberg Salamon, Máté-Szalka ...	4.—
Kertész Ármin, Bpest ...	8.—	Révai Adolf, Bpest ...	2.—
Kohn Bernhard, Zimony ...	8.—	Schönfeld Márk, Kapuvár ...	2.—
Lövy Mór, Igló ...	8.—	Stöckelmacher Bernát, Ó-Buda...	4.—
Mendl József, Párkány...	8.—	Weisz Lipót, Magyarfalva ...	8.—

Bárca-gyűjtés :

	kor.
Berger Vilmos, Sárbogárd...	2.—
Feldmann Samu, Szentés ...	4.—

Gyűjtés az árva-alapra.

	kor. fill.
Reitzer Ignác, Dunaszerdahely ...	1.—
A nagy-kanizsai izr. el. és polg. iskola tantestülete 200 K.-ás alapítványának 10-dik, utolsó részlete ...	20.—
Brett Mór, Balassa-Gyarmat ...	3.—
Mendl József, Párkány ...	—60

Adományok :

	kor.
Lederer Ábrahám a nevét viselő alapítvány kamatjának kiegészítésére ...	20.—
Neuhausz Lipót, Budapest ...	10.—
Katz Henrik, L.-Szt.-Miklós ...	7.—
Jókai Mór a nevét viselő alapítvány kamatjának kiegészítésére ...	20.—

Helyreigazítás :

A mult számban Löblövits Izsák, girálti tanítónak kimutatott 10 kor. helyesen így szól: f. é. 8 kor., hátr. 2. kor. — Weisz Pinkásznak Halason a mult számban kimutatott 10 kor. tagsági díj és 60 fill. bárca, helyreigazítva: 8 kor. rendes tagdíj és 2 kor. 60 fill. bárca. — Mult számban tévesen ki lett mutatva: Bricht Nándor, L.-Rózsahegy hátr. 2 kor. f. é. 8 kor. — Bricht Manó, Holics hátr. 8 kor. Helyreigazításul: Bricht Nándor L.-Rózsahegy f. é. 8 kor. — Bricht Manó, hátr. 8 kor. f. é. 2 kor.

Budapest, 1902. január hó 25-én.

Györi Adolf
pénztáros.

Hirek iskoláink életéből.

Esztergom. Geiger Miksa tagtársunk, esztergomi tanító, mint utólagosan értesülünk, január hó 6-án tanítóskodásának negyedévszázados jubileumát ünnepelte. Az ünnepség alkalmából a hitközség díszközgyűlést tartott, a melyen az ottani hitközségi elnök, dr. Horn Károly és főtisztelendő dr. Weisz Izsák főrabbi, iskolaszéki elnök és igazgató méltatták a derék jubiláns érdemeit. Volt tanítványai nevében dr. Áldori Viktor szólott az ünnepelthez és a nap emlékére értékes ajándékot nyújtott át neki. Az ünnepélyen nagy közönség volt jelen, az ünnepeltnek volt tanítványai pedig messze földről sereglettek össze. Egyesületünk nem üdvözölhette jubiláló tagtársunkat, mert az ünnepségről tudomása sem volt; ez úton üdvözöljük tehát érdemes kartársunkat.

Debrecen. Hajdú vármegye és Debrecen szab. kir. város új főispánjának, mélt. bizaki Puky Gyula úr ünnepélyes beiktatása alkalmából a debreceni izr. hitközségi iskola tantestülete is tisztelgett a küldöttségek között, dr. Popper Mór iskolaszéki elnök vezetése mellett, ki szép beszédben üdvözölte a megye és város új vezérét. Az új főispán szívesen fogadta az üdvözlők tisztelgését és kitüntető elismeréssel szólott a debreceni hitközség és az izr. iskola tantestületének érdemes működéséről; nemes törekvéseik hathatós pártfogását pedig lelkes szavakkal ígérte.

A debreceni izr. elemi iskola tantestülete saját segélyegylete javára március hó 23-án, Purimkor hangversenynyel, szavalással és színelőadással egybekötött estélyt rendez.

Besztercebánya. Gleiszinger Fülöp fafűrésztelep-tulajdonos a besztercebányai izraelita hitközségnek iskolai jótékonyági célokra 200 koronát adományozott; az összeget felerészben a tápintézet céljaira, felerészben szegény tanulók felruházására fogják fordítani.

A szatmári izr. iskola, a mint lapunk zártakor sajnálattal értesülünk, e tanév végével megszűnik, miután 38 éven át működött. Ez iskolában 4 férfi- és 4 nőtanító van, a kik az 1902. évi szeptember elsején állami szolgálatba lépnek át, minthogy az állam az összes városi iskolákat átveszi. Az iskolát ez évben 600 mindkét nembeli tanuló látogatja.

VEGYESEK.

Tóth József. Pestvármegye kir. tanfelügyelője, nagys. Tóth József kir. tanácsos úr febr. 1-én tölti be tanfelügyelői állami szolgálatának 25-ik évét. A vármegye összes tanítótestületei nagyobb szabásu ünnepélyt rendeznek a közbecsülésnek és szeretetnek örvendő érdemes tanfelügyelő tiszteletére. Nagy érdemeknek igazságos méltánylása és a tanítók hálájának őszinte megnyilatkozása lesz ez a jubileumi ünnepség, melyhez nemcsak az állami tanítók, hanem minden felekezeti és községi tanító is nagy örömmel csatlakozik, de a megye és főváros minden hatósága is. Egy negyedévszázadnak nemes, érdemes munkásságát kell majd megbecsülnünk; érdemeket, melyeket a megye virágzó tanügye bizonyít legméltóbban; munkásságot, melyet a magas kormány tüntetett ki és illetett elismeréssel számtalanszor és a melynek áldásos hatását a megye minden iskolája, minden tanítója érezte. Tóth Józsefet hosszú működésén mindig a magyar cultura iránt táplált lángoló lelkesedés és a tanítók iránti szeretetteljes barátság vezette; nagy sikereit széleskörű műveltsége, a magyar tanügy alapos ismerete, tiszta liberalismusa és melegen érző szive segítette kivívni. Tiszta örömmel és meglelégedéssel tekinthet vissza negyedévszázados áldásos működésére, mert munkájának édes gyümölcsét is érni látja, mert nemes törekvései valóra váltak, eszméi testet öltöttek magyar hazánk szívében, az ország legnagyobb vármegyéjében. Az Orsz. Izr. Tanító-egyesület legutóbb tartott választmányi ülésén osztatlan elismeréssel adózott a jubiláló tanfelügyelőnek, egyesületünk tiszteletbeli tagjának azon érdemekért, melyeket vármegyénk zsidó iskolái és tanítói körül szerzett és melyekért a magyar zsidó tanítóság örök háláját érdemelte ki. A választmány elhatározta, hogy a jubilanshoz üdvözlő feliratot küld és ezt háromtagú küldöttség útján nyújtja át; e küldöttség tagjai Lederer Ábrahám, Csajági Béla és Bárd Rezső választmányi tagok. Az ünnepélyen Csajági Béla fogja egyesületünk üdvözlését és a magyar zsidó tanítóság háláját tolmácsolni.

Klauber Jónás. Egyesületünk egyik alapítója és fennállása óta buzgó hű tagja, a régiek érdemekben megőszült gárdájának egyik tiszteletreméltó alakja Klauber Jónás bátyánk, kecskeméti városi tanító február havában tölti be 70-dik életévét, melyből félszázadot sikeres munkássággal, fáradhatatlan, lelkes buzgósággal a tanítói pályán töltött. Klauber Jónás egyike azoknak, ki felett az évek csak elsuhanak, de erejét megtörni, lelkesedése tüzeit lelohasztani nem bírták. Deresedő fővel hivatása iránti szeretete csak megerősödött, az évek multával buzgalma el nem ernyed, munkabírása nem fogyott meg, csak tapasztalatai tárháza gazdagodott. Mint komoly, nemes törekvésű ifju félszázad előtt szentelte életét a legnemesebb hivatásnak és most agg fővel fiatalnak maradt szívének még mindig ugyanazon eszmék iránti lelkesedés dobogtatja meg. Azon tanítók közül való, kiket rátermettséjük vezetett a pályára, kik tehetségük javát, erejük teljét, egész életüket szentelték hivatásuknak és kiket pályájuk magasztossága, hivatásuk szentségébe vetett hitük kárpótolta minden bajért, megjutalmazott minden fáradságért. Nemzedékekét nevelt

és látott maga körül felnőni ez 50 év alatt, kiket ő táplált tudása gazdag tárházából, kikbe ő csepegtette példájával és tanításával a rendíthetetlen hitet és most az aggkor küszöbén megnyugvással tekinthet vissza élete munkásságára; méltó példaképe fiatalabb kartársainak. A közbecsülés és szeretet, mely működése helyén körülveszi, kartársai tisztelete és ragaszkodása, melylyel mindenkor dicsekedhetett, csak méltó elismerése az ő érdemeinek és munkája derekasságának.

Kecskeméti kartársai és volt tanítványai ünnepséggel akarják hálájukat és ragaszkodásukat méltó módon kimutatni. A zsidó tanítóság, melynek Klauber Jónás évekig egyik legderekabb munkása volt, melyhez azóta is szívvel-lélekkel tartozott, mióta városi tanító lett, szintén elismeréssel adózik a jubiláló kartársnak és ünnepsége napján bizonyára mindnyájunk üdvözlő szava és legjobb kívánsága száll feléje. Egyesületünk vezetősége is örömmel csatlakozik az üdvözlőkhöz, megemlékezvén azon érdemeikről, melyeket Klauber Jónás egyesületünk alapítása és fejlődése körül, különösen mint vidéki választmányi tag szerzett.

Klauber Jónás 1832. febr. 1-én született a pestmegyei Izsák községben, mint igen vallásos szülők gyermeke. Atyja, ki Csehországból szakadt ide, szintén tanító volt, anyja, ki 1897-ben halt meg 102 éves korában, igen nemes lelkű asszony volt. A gyermekifju jesibákon tanult, több éven át Tabon és Pakson neves rabbiknál. Egy pár évi nevelősködés után Halasra ment tanítónak. Oklevelét 1856-ban szerezte a nagyváradai r. k. német nyelvű tanítóképző-intézetben. 1856—1866-ig Nagy Lakon, Battonyán, Duna-Földváron és Félegyházán tanítoskodott. 1867-ben választották meg a kecskeméti zsidó iskolához rendes tanítónak, ott együtt működött Veigelsberg Leóval a P.-Lloyd jelenlegi szerkesztőjével. 1876-ban a zsidó hitközség átadta iskoláját Kecskemét városának; így lett Klauber Jónás — bár nem szívesen, az utolsó percig küzdött a zsidó iskola fentartása mellett — városi tanító. A vallástanításra azóta még fokozottabb mértékben kiváló gondja volt. A városi interkonfessionális iskolában a zsidó gyermekeknek naponta 1, szerdán és vasárnap 2—2 hittani órájuk van, mi főleg az ő érdeme.

Egyesületünk történetében legnevezetesebb szereplése az 1877. közgyűlésre esett. Az ő indítványára adta ki t. i. egyesületünk a szidurt és megkezdette evvel könyvkiadványainak sorozatát.

Irodalmilag is működött. Héber hangoztató olvasókönyveért és ujfajta számológépeért az 1876. kecskeméti orsz. iparkiallításon elismerő oklevelet és bronzérmet kapott. 1892-ben adta ki „A kecskeméti zsidó iskola története“ és „A zsidó lithurgia“ című munkáit. Folyóiratokban is sokat dolgozott; a „Ben Chanan“-jának is munkatársa volt. Élte legsúlyosabb csapása feleségének 1882-ben történt halála volt; 1887-ben pedig egy felnőtt fiát veszítette el. Gyermekei mind derék emberek. Egyik leánya a bajai zsidó iskola tanítónője, egy másik leánya óvónő, egyik fia pedig középiskolai tanárjelölt.

A Magyarországi Kárpát Egyesület Évkönyve. Huszonkilenc éve, hogy a Magyarországi Kárpát Egyesület fennáll, célja, hogy az északi felvidék természeti szépségeit felkutassa, ismertesse, az idegenforgalmat fejlessze és ezzel kapcsolatban nemcsak élvezetet nyújtson a turistaközönségnek, hanem a vidék közgazdasági érdekeit is szolgálja. Az egyesület védnöke: Frigyes főherceg, élén dr. Münnich Aurél országgyűlési képviselő áll, és több mint ezer tagot számlál. Több osztályra oszlik az egyesület, u. m. az Egri Bükk-osztály, a Gölnicvölgyi-osztály, a Lőcsei osztály, az Iglói-osztály, a Keleti Kárpátok osztálya, a Zólyommegyei-osztály és a 852 tagot számláló Sziléziai-osztály. Van muzeuma és menedékháza. Az Aggteleki barlangot és a vidéke turistaútjait jókarban tartja, egyszóval ritka tevékenységet fejt ki a kitűzött cél megvalósítása érdekében. Mindezeket részletesen ismerteti a *Kárpát Egyesület* legutóbbi három évkönyve, mely *Löwy Mór* érdemes kartársunk szerkesztése alatt jelent meg *Iglón*. Bámulom azt a hangyaszorgalmat, mely az érdekes közleményekben kifejezésre jut és büszkeséggel tölti el keblemet azon tapaszt-

alatt, hogy a mieink közül válik ki oly férfi, ki a nevezett egyesületnek valóságos lelke. Anyagi jutalom talán nem is jár a sok fáradságos munkáért, de az erkölcsi elismerés, melylyel — mint az évi jelentésből látom — adóznak neki, ugy hiszen, dúsán kárpótolja őt. Az évkönyv tanulságos tartalmánál fogva, bennünket tanítókat is igen érdekel.

Pécs.

Klingenberg J.

Pártoló tagok. A jászberényi hitközség, Szabó Adolf ottani derék tagtársunk buzgólkodása folytán, ki egyuttal hitközségi jegyző is, pártoló tagjaink sorába lépett. A választmány ezért Szabó Adolf kartársunknak, ki mindenkor bebizonyította, hogy egyesületünk legbuzgóbb tagjai közé tartozik, köszönetet szavazott. — Régi mulasztást pótolunk, midőn megemlítjük, hogy a szombathelyi orth. izr. hitközség Klein Mór ottani derék tagtársunk közbenjárására lépett be egyesületünkbe pártoló tagul. Bár mások is követnék mihamarább derék két tagtársunk üdvös példáját.

Figyelmeztetés. Tisztelt tagtársainkat a választmány megbizásából figyelmeztetjük, hogy a magyar nyelvtanra kiirt pályázatunk (lásd XXVI. évfolyam 11. szám, 1901. nov. 1.) f. é. márc. 1-én jár le.

Eljegyzések. Spitzer Vilma kisasszonyt, Spitzer Mór nyugdíjazott tagtársunknak leányát és Székely Lajos fővárosi tanítónak és egyesületünk választmányi tagjának nővérét eljegyezte Steiner Jakab úr. — Erdélyi Sándor galgóci tagtársunk jegyet váltott Klappholz Anna kisasszonynyal, König Izidor nyitrai kartársunk sógornőjével. — Redlich Mór Boldogasszonyban működő kartársunk leánya: Gizella jegyet váltott e hó 22-én Weisz Béla úrral, a Weisz Testvérek fakereskedő cég beltagjával *Szonyban* Sopron m. — A jegyeseknek és hozzátartozóiknak szívélyes üdvözlötünket küldjük.

Tanítók részvénytársasága. Az első délvidéki tanítói takaré- és hitelszövetkezet 1902. március 24-én tartja IV. rendes közgyűlését, melyen e szövetkezet feloszlását fogják valószínűleg kimondani azért, hogy megalakíthassák az „Első tanítói takarékpénztár részvénytársaságot,” mely a szövetkezet derék munkásságát szélesebb alapon, intensivebb módon akarja folytatni. A megalakulandó részvénytársaság felhívást és tervezetet küldött szét, melynek értelmében bank- és takarékpénztári üzletek lebonyolításával kíván foglalkozni és tiszta jövedelmével úgy, mint a régi szövetkezet, a tanítók humanitárius törekvéseit akarja istápolni.

Megjelent az I. M. I. T. kiadásában e napokban: A zsidóság szervezete az európai államokban, írta dr. Venetianer Lajos; Évkönyv 1902-re szerkesztette dr. Bánóczy József titkár. Az értékes két könyvet jövő számunkban fogjuk ismertetni. — Wodianer F. és fiai cég kiadásában a következő könyvek jelentek meg: Hasznos olvasmányok, az Iparosok Olvasótára VIII. évfolyamának 5—6. száma; ára 1 K. 20 f. A magyar népoktatásügy szervezete, a tanítóképzőintézetek IV. osztálya számára írta dr. Baló József, ára 1 K. 80 f. Lélektan tekintettel a nevelés feladataira, a tanítóképzőintézetek II. osztálya számára, írta dr. Baló József, ára 1 K. 80.

Hitközségi ügykezelés és az izr. felekezetre vonatkozó törvények s miniszteri rendeletek gyűjteménye. Írta Barta Lajos a nagykanizsai izr. hitközség és a IX. izr. községkerület titkára. Hézagpótló hasznos kézikönyv nélkülözhetetlen minden pártárnyalatu hitközségre — és minden hitközségi alkalmazottra nézve. A kerületi elnök 1901. november 18-ki ülése e műről nagy elismeréssel nyilatkozott, s azt beszerzésre melegen ajánlotta. E könyvben minden felekezeti tanító megtalálja szükséges tudnivalóit, s megtanulhatja belőle rövid idő alatt a hitközségi, vagy egyleti jegyzőséget, egyszerű és kettős könyvvezetést, stb. Nagy 8°, 622 lap. Ára csinos, kemény vászonkötésben, bérmentes megküldéssel 8 K. 30 f. — Kapható a szerzőnél Nagykanizsán.